

Smaastykker.

I.

BIDRAG TIL DANSK PRÆSTEHISTORIE

1496—1657.

(Fortsættelse.)

Af **Hans H. Fussing.**

Lindelse s., Langelands Sønder h., Fyns st.

Nr. 4. Zacharias Hansen var 1626 i strid med Fuglsbølle bønder om en del av tienden. Han vandt sagen ved herredstinget, men tabte ved landsting 12. juni 1676 og ved retterting 18. december 1627 (H. D. nr. 32 f. 9).

Linnerup og Hammer s., Vrads h., Aarhus st.

Nr. 4. Jens Poulsen blev kaldet 14. december 1606. 1650 avstod han paa grund av alderdom sit kald til nr. 5, men sprang fra og vilde overlade kaldet til sin kapellan Hans Christensen. Kapellanen var blevet gift med hans datter, men da hun var kommet 8 maaneder for tidligt i barselseng, søgte og fik Hans Christensen 7. februar 1647 en kongelig benaadning for sin forseelse. Jens Poulsen vilde nu beholde kaldet og bruge Hans Christensen som kapellan, og rettertinget fastslog 15. juni 1651, at da han ikke havde avgivet sit kaldsbrev, maatte han beholde kaldet, til han avleverede brevet eller blev dømt derfra (H. D. nr. 50 f. 286 b).

1651 var han saa svag, at han ikke kunde passe embedet og vilde overdrage det til kapellanen, men Jørgen Høeg til Hammergaard protesterede mod at faa en saa forargelig person til sognepræst og demonstrerede ved at forlade

kirken, naar Hans Christensen prædikede og søgte at lukke kirken. Han ansøgte 17. juni 1651 kongen om en anden præst, og kongen svarede 21. juni, at kapellanen helst maatte forsynes andetsteds.

Imidlertid tiltaltes Jørgen Høeg og sognemændene for at have lukket kirken og i det hele taget at have hindret gudstjenesten og dømtes herfor 15. juni 1653 (H. D. nr. 52 f. 405).

Longelse og Fuglsbølle s., Langelands Sønder h., Fyns st.

Nr. 5. Hans Mikkelsen levede endnu 1627 da han 18. december fik dom for, at tienden av noget jord, som Lindelse nr. 4 Zacharias Hansen gjorde krav paa, nu som altid skulde følge Fuglsbølle sogn (H. D. nr. 32 f. 9).

Lyderslev og Frøslev s., Stevns h., Sjællands st.

Nr. 6. Niels Rasmussen. Detaillerne i mordhistorien ikke helt nøjagtige hos Wiberg. Morderparret blev dømt ved herredstinget 16. september 1635. Ved landstinget frifandt han 28. oktober samme aar, men begge blev dømt ved rettertinget 4. maj 1636 (H. D. nr. 39 f. 44).

Lyngby og Albøge s., Sønder h., Aarhus st.

Nr. 12. Svend Sørensen blev lovligt kaldet 8. juni 1651, og det bekræftedes av lensmanden. Fru Anne Rantzau, der boede i sognet, søgte først forgæves at faa kaldet Kjeld Sørensen i Alsø, men derefter mødte Christoffer Sørensen Quist hos hende med et kaldsbrev udstedt av bønder, der ikke var valgt til at kalde, og hun kaldte ham derpaa til embedet. Han var en broder til hr. Peder Quist i Vejlbj og var dømt, fordi hans broders tjenestepige havde udlagt ham som barnefader. Skønt ikke lovlig kaldet holdt Christoffer Quist en slags gudstjeneste paa kirkegaarden og forfulgte Svend Sørensen med proces. Rettertinget godkendte 30. marts 1652 Svend Sørensens valg og dømte Christoffer Quist til aldrig at maatte faa kald (H. D. nr. 51 f. 14 b).

Lynge og Uggeløse s., Lynge-Frederiksborg h., Sjællands st.

Nr. 3. Peder Jacobsen var gift med N. N. Madsdatter, søster til Kjøge nr. 10 (H. D. nr. 53 f. 45).

Lønborg og Egvad s., Nørre Horne h., Ribe st.

Nr. 2. Peder Iversen blev kaldet 4. juni 1628 og var skilt fra kaldet — avsat? — 1. januar 1633.

Nr. 3. Jens Schøt tiltraadte 1. januar 1633 og kom i strid med formanden om »naadensaaret« og om tienden. Han dømtes til at yde formanden $\frac{1}{4}$ aars løn. Landemodet 19. marts 1634, landstinget 12. april 1635 og rettertinget 12. maj 1635 (H. D. nr. 37 f. 701).

Magleby s., Sokkelund h., Sjællands st.

Nr. 4. Kaldes 22. april 1639 for Henrik Erhartzen. Ejede da en have og nogle legehuse til en værdi av c. 700 dl. udenfor Østerport og førte gennem flere aar proces med den forrige ejer (H. D. nr. 41 f. 13).

Magleby s., Møenbo h., Sjællands st.

Nr. 4. Niels Frandsen var præst her 1632, 8. november (H. D. nr. 36 f. 78).

Malling s. (Beder og Malling s.), Ning h., Aarhus st.

1637 24. juli var hr. Niels Rasmussen i Maling præst i Ning h. (Dok. og akter vedk. div. retssager nr. 145).

Middelfart og Kauslund s., Vends h., Fyns st.

Nr. 1. Hed Peder Hansen, da hans broder hed Hans Hansen.

Nr. 3. Soenne Lauritzen blev dømt fra embedet av bisp og lensmand 9. juli 1619, fordi han havde kritiseret ordnansen, rettet falske beskyldninger mod lensmanden, sin kapellan og præsten i Asperup og vitterlig løjet. Dommen stadfæstet av rettertinget 4. juni 1621.

Nr. 4. Niels Rybergs kaldsbrev angives at være beseglet allerede 5. april 1619 (H. D. nr. 27 f. 84).

Kirken synes plyndret under Grevefejden, i hvert fald mistede St. Annæ vicarie sine ejendomsbreve ved en plyndring før 1541 (R. D. litra A s. 113).

Munkebo s., Bjerger h., Fyns st.

Nr. 4. Hr. Hans præst her 5. juli 1584 (H. D. nr. 11 f. 127 b).

Nibe og Voxlev s., Hornum h., Viborg st.

Nr. 4. Jacob Sørensen. Den hos Wiberg omtalte dom findes under 20. maj 1573 i (R. D. litra E f. 60).

Nidløse s., Løve h., Sjællands st.

Nr. 5. Niels Christensen var 1653 gift med Bodil (H. D. nr. 51 f. 128).

Nim og Underup s., Nim h., Aarhus st.

Nr. 4. Svend Christensen valgtes 1650 til kapellan i Horsens, men valget omstødtes som ulovligt (H. D. nr. 50 f. 254).

Nors og Tved s., Hillerslev h., Aalborg st.

Nr. 8. Kjeld Christensen var præst her 1630. En aabenbart sindssyg bonde forfulgte ham 1631—33 med grundløse skældsord og processer, men han fik i den anledning 1631 et godt skudsmaal av menigheden (H. D. nr. 36 f. 35).

Nyborg s., Vinding h., Fyns st.

Nr. 7. Jesper Stampe laante 1612 fru Pernille Gyldenstjerne 100 rdl, der 1623 var voxet til 166, idet hun ikke havde betalt renter, og han fik derfor udlagt gods ved hendes død, skønt arvingerne søgte at anfægte hans krav. Dom 7. juli 1630 (H. D. nr. 33 f. 510).

Nyker s., Bornholms Vester h., Sjællands st.

Nr. 5. Jens Nielsen var 27. maj 1627 gift med Kirsten Clausdatter, der tidligere havde været gift med Paul Kofoed. Hun var død 12. oktober 1643 (H. D. nr. 47 f. 336 b).

Nykjøbing og Rørvig s., Ods h., Sjællands st.

Nr. 4. Mikkell Lauritsens enke Kirstine Christensdatter var 1626 i strid med nr. 5 Jacob Pedersen om indtægten av noget jord, som hr. Mikkell havde givet embedet, og hvorav indtægten var sikret hende ved kontrakt av 12. april 1621. Rettertinget tildømte hende indtægten 9. maj 1626 (H. D. nr. 31 f. 7).

Nykjøbing og Systofte s., Falsters Sønder h., Maribo st.

Nr. 6. Jesse Jessen blev kaldet 11. februar 1655, men tre av kaldsmændene paastod, at det var gaaet ulovligt til, idet to kandidater — Skive nr. 4, Faarevejle nr. 6 — ikke var blevet hørt. Det viste sig, at disse overhovedet ikke havde været i Nykjøbing, og at de tre klagende havde nægtet at høre den valgte. Protesten havde vakt stort »oprør og uro« i menigheden, og kaldet stod ubesat i 22 uger. De protesterende kaldsmænd blev idømt betydelige bøder ved landemodet 4. april 1654 og ved rettertinget 9. juli 1655 (H. D. nr. 53 f. 491).

Nysted s., Musse h., Maribo st.

Nr. 6. Knud Madsen var 1622 i strid med kirkeværgerne om præstegaardens vedligeholdelse. De vilde kun holde boligen, men ikke avlsbygningerne, men dømtes ved landemodet 28. juni 1620 og rettertinget 25. juni 1622 til at vedligeholde begge dele (H. D. nr. 28 f. 128).

Odense Graabrødre Hospital, Fyns st.

Kapellanen Hans Stage — Ørsted i Baag h. nr. 5 — var efter 4. april og før 26. november 1610 blevet gift med Kirsten Andersdatter, hvis stiftfader var Simon Pedersen i Svenborg, med hvem han laa i strid om hendes fædrearv 4. februar 1612 (R. D. litra K f. 53).

Ollerup og Kirkeby s., Sunds h., Fyns st.

Nr. 7. Peder Jensen Zeuthen. Henrik Gyldenstjerne søgte 1653 forgæves at faa ham valgt til præst i Vigerslev og Vevlinge (H. D. nr. 53 f. 5 b).

Ousted og Alleslev s., Voldborg h., Sjællands st.

Nr. 4. Mads Hansen Rasted synes at have været her endnu 27. april 1642. Han var g. m. Maren (H. D. nr. 44 f. 173).

Pedersborg og Kindertofte s., Alsted h., Sjællands st.

Nr. 4. Peder Hansen Faxe, der var søn av Aagerup-Kirkerup nr. 2, krævede at en vis Carl Roer, der hævdede at være av adel, skulde yde tiende av Borødgaard. Han dømtes til at tiende, da han ikke beviste, at han maatte nyde adelige privilegier her i riget. 15. juni 1655 (H. D. nr. 45 f. 89 b og 53 f. 104).

Pjedsted og Gaarslev s., Holmans h., Ribe st.

Nr. 1. Peder Glambeck var 1541 i strid med sognemændene om præstegaardens tilliggende. Ved en omrebning havde han mistet noget stuf, og bønderne dømtes til at give ham erstatning i jord, saa præstegaarden igen kunde blive den næstbedste gaard i byen (R. D. litra A s. 46).

Raarup s., Bjerge h., Aarhus st.

Nr. 7. Hans Henriksen Blichfeldt var 1649 i strid med arvingerne efter hans hustrus morbroder Søren Blok i Hobro om hendes arvelod og med en anden morbroder Jens Blok i Lund. Hendes fader hed Anders Rasmussen og var i Norge. Arvingerne blev dømt til at gøre ham regnskab for hendes arv 19. juni 1649 (H. D. nr. 48 f. 482).

Ramme s., Vandfuld h., Ribe st.

Nr. 2. Christen Christensen var provst allerede 1655 (H. D. nr. 55 f. 343).

Randers, Frue s.

Nr. 1. Mads Ovesen var provst her 12. maj 1537, da han og borgmestre og raad tiltaltes av Mariager kloster for at have tilegnet sig Vor Frue kirke og skole og nedbrudt den og for at have taget nogle enge fra klostret. Kronen, der

havde givet Randers by disse ejendomme, lovede at holde klostret skadesløst (H. D. nr. 1 f. 73).

ibid. Uvist ved hvilken kirke.

Niels Jacobsen kapellan i vor købstad Randers omtales 22. juni 1624 og var stiftsøn av en borger i Aarhus Oluf Lauridsen (H. D. nr. 30 f. 6).

Randlev og Bjergager s., Hads h., Aarhus st.

1542 og 1544 hed præsten Jens Villadsen og var gift med N. N. datter av Torben Ovesen i Sejling (R. D. litra A s. 232).

Ribe domkirke.

Nr. 7. Mads Pors 1615—16 i strid med Sortebrødre nr. 5 om en kannikeresidens (H. D. nr. 25 f. 82).

Igen i strid om vedligeholdelsen av en kannikeresidens med kanniken dr. Christen Bornum 1618. Han døde før 23. oktober 1620 (R. D. litra K f. 221 b).

1615—17 var han i strid med domkirken nr. 7 om 4 boder, der tilhørte domkapitlet, men som Mads Pors uberettiget havde tilegnet sig (R. D. litra K f. 176 b).

Ribe. Uvist hvilken kirke.

M. Oluf Nielsen, sognepræst i Ribe, optræder som vidne 1540 (R. D. litra A s. 67).

Rorup og Glim s., Ramsø h., Sjællands st.

Nr. 6. Peder Hammer, søn av Mikkell, var endnu ikke præst her 17. april 1643. Hans søster Kirsten udlagde Taarnby Amager nr. 6 som barnefader og de førte proces herom (H. D. nr. 45 f. 21).

Roskilde domkirke, Øverste kapellan, Sjællands st.

Nr. 9. Jacob Nielsen var 1642 g. m. Appelone. Var her endnu 1646 (H. D. nr. 44 f. 173 og 46 f. 114 b).

Roskilde domkirke, Nederste kapellan, Sjællands st.

Nr. 8. Balthasar Poulsen var her endnu 1649 (H. D. nr. 48 f. 111 b).

Rudkjøbing og Skrøbelev s., Langelands Sønder h., Fyns st.

Nr. 7. Lauritz Jacobsen fik 14. marts 1632 landstingets dom for, at et omtvistet stykke jord tilhørte præstembedet, og det stadfæstedes av rettertinget 22. juni 1633 (H. D. nr. 36 f. 145).

Rønnebæk og Olstrup s., Hammer h., Sjællands st.

Nr. 7. Evert Andersen var vistnok gift med formandens enke. Oluf Daa til Holmegaard protesterede mod hans kaldelse, da han var beskyldt for lejermaal, men det bevistes at være løs sladder, og han fremlagde udmærkede testimonier, saa han beholdt kaldet ved landemodets dom 24. april 1647 og rettertingsdom av 4. maj 1647 (H. D. nr. 47 f. 133 b).

Rørby s., Arts h., Sjællands st.

Nr. 5. Peder Hermansen var 2. gang gift med enken efter byskriver i Slagelse Søren Jacobsen og senest 1646 3. gang med N. N. Han lovede 1639 at underholde 2. kones tre børn av tidligere ægteskab mod at faa renten av deres formue, til de var 18 aar. Efter konens død sprang han fra og fik 10. april 1646 rettertingsdom for, at han ikke var pligtig at forsørge dem (H. D. nr. 46 f. 145).

Saaby og Kisserup s., Voldborg h., Sjællands st.

Nr. 7. Niels Nielsen Ydsted blev kort efter april 1640 gift med Thrine Jacobsdatter, der havde været Tjenestepige hos M. Enevold Nielsen — Roskilde Domkirke nr. 2 — hvor han var skolemester for børnene. En tidligere straffet jordemoder i Roskilde beskyldte hende for før ægteskabet at have faaet et barn med manden, men det hele var sladder, og jordemoderen dømtes ved rettertinget 1641 (H. D. nr. 44 f. 168 b).

Sal s., Ginding h., Ribe st.

Nr. 2. Jens Madsen var provst 1571 og levede endnu 1584 (H. D. nr. 11 f. 67).

Nr. 6. Christen Pedersen, søn av Peder Christensen Nørkier, var præst her 1648 (H. D. nr. 49 f. 691).

Sal og Gullev s., Houlbjerg h., Aarhus st.

Nr. 2. Jens Poulsen var præst her 1546, da han dømtes til at betale kirken avgift av noget kirken tilhørende jord, som han brugte, men som ikke hørte med til præstegaardens jorder (H. D. nr. 5 f. 48).

Sandby og Vrangstrup s., Tybjerg h., Sjællands st.

Nr. 4 A. Christoffer Pedersen var præst her 1580, 23. marts og 12. juni 1582 (H. D. nr. 11 f. 1).

Sjørring og Torsted s., Hundborg h., Aalborg st.

Nr. 2. Oluf Libertsen. Den hr. Oluf Libert, der 1557—58 laa i strid med Niels Harbou til Restrup om noget gods i Hillerslev h., som hr. Oluf uberettiget havde tilegnet sig, er formodentlig denne præst (R. D. litra C s. 180).

Skagen s., Horns h., Aalborg st.

Nr. 7. Niels Rasmussen var endnu præst her 30. april 1630 (H. D. nr. 33 f. 62).

Skamby s., Skam h., Fyns st.

Nr. 3. Jørgen Madsen fik rettertingsdom for, at to gaarde, som Henrik Nielsen Quitzow 1410 havde skænket til kirken, skulde blive ved denne, skønt messen var ophørt.

Nr. 4. Hans Nielsen sagsøgte om de samme gaarde av Jørgen Quitzow, men rettertinget tildømte 21. maj 1586 kirken gaardene, mod at præsten holdt en ugentlig prædiken (H. D. nr. 12 f. 1).

Skanderborg, Skanderup og Stilling s., Hjelmslev h., Aarhus st.

(Nr. 4). Knud Wogensen var 1636 kapellan her og søgte forgæves Storring. Muligvis Alling og Tulstrup nr. 4 (H. D. nr. 40 f. 321).

Skjellerup og Ellinge s., Vinding h., Fyns st.

Nr. 4. Peder Kotte var endnu præst her 27. august 1582, da han paany fik dom over Frans Urne til Hindema, der havde slaaet præstens eng og var dømt til at yde en erstatning, men havde undladt det (H. D. nr. 10 f. 158).

Skjern s., Bølling h., Ribe st.

Nr. 4. Mogens Gregersen blev Vor Frue dag 1623 i kirken under gudstjenesten skældt ud for horkarl m. m. av en bonde, men denne blev dømt som løgner (H. D. nr. 31 f. 240 b).

(Vester) Skjerninge og Ulbølle s., Salling h., Fyns st.

Nr. 0. Jep Jensen, sognepræst til Ulbølle, sluttede et forlig med Knud Ottesen Hvide til Rødkilde — død 1537 — om præstegaardens jord (R. D. litra E f. 67).

Skive og Resen s., Hindborg h., Viborg st.

Nr. 4. Jacob Faber ønskedes 1655 valgt i Nykøbing Systofte av nogle av kaldsmændene (H. D. nr. 53 f. 492).

Skivholme og Skovby s., Framlev h., Aarhus st.

Nr. 0. Hr. Ansgarius sognepræst her 1537, da han stredes med Aarhus domkapitel om ejendomsretten til nogle jorder i Skivholm. De tilkendtes kapitlet (H. D. nr. 1 f. 72).

Nr. 5. Jens Jacobsen var præst her 7. oktober 1636 (H. D. nr. 40 f. 325 b).

Slagelse St. Mikkel, Slagelse h., Sjællands st.

Nr. 7. Peder Mogensen blev kaldet 16. juli 1606 (H. D. nr. 43 f. 258 b).

Nr. 8. Niels Jensen blev kaldet 19. juli 1625 og var svoger til en vis Christoffer Graae. Gift med formandens datter? Skærtorsdag 1636 blev han overfaldet af en mand, der senere slog en pige i præstegaarden ihjel i laden (ibd. f. 259 og nr. 40 f. 125 b).

Nr. 9. Peder Villadsen. Borgmestre og raad klagede over, at han havde for svagt mæle og vilde i stedet have Faarevejle nr. 5, men Roskilde domkapitel, der havde patronatsret, gennemtvang ham. Godkendt af rettertinget 20. maj 1640 (H. D. nr. 42 f. 403).

Slangerup og Uvelse s., Lyng-Frederiksborg h., Sjællands st.

Nr. 1. Lauritz Nielsens enke Margrete blev senere gift med byfogeden i Slangerup (H. D. nr. 49 f. 82).

Nr. 7. Søren Poulsen fik efter lang proces med borgmesteren Falk Olsen tildømt embedet avgifterne af nogle jorder i Slangerup. 3. juni 1651 (H. D. nr. 50 f. 118).

Slemminge og Fjelde s., Musse h., Maribo st.

Nr. 5. Jørgen Henriksen var præst her 1619 (H. D. nr. 26 f. 144).

(Øster) Snede s., Nørvang h., Ribe st.

Nr. 0. Axel Iversen var præst her 1546. Søn af borger i Kolding Iver Sebisen og Mette Mikkelsdatter. Faderen døde senest 1540 og moderen blev gift igen med borger i Kolding Ebbe Iversen. Hans sødskende hed Asleff, Jørgen og Dorte (H. D. nr. 5 f. 61 b).

Snedsted s., Hassing h., Aalborg st.

Nr. 0. Mads Pedersen var 1571—79 kapellan hos Sønderhaa-Hørsted-Snedsted nr. 3 og blev valgt til hans efterfølger af nogle av sognemændene. Ved en privat kontrakt overlod Sønderhaa-Hørsted nr. 4 ham Snedsted alene, men 1617 var han meget svag paa grund af en øjensygdom og

havde i 5 aar holdt en kapellan Anders Nielsen. Efter bispens ordre forsøgte Sønderhaa-Hørsted nr. 4 Niels Hege-lund at tiltage sig Snedsted, men bønderne klagede, fordi de dels gerne vilde beholde deres gamle præst, dels frem-lagde vidnesbyrd — dog kun et bænkebrev — om, at sognefolk ikke havde kunnet blive berettiget før i tiden, fordi præsten inden sogneadskillelsen boede for langt borte. 11. februar 1617 beskikkedes bispem og Christen Thott til at undersøge og avgøre sagen, og 26. marts henstillede de, at medmindre kongen vilde bevilge bøndernes ønske, kunde sognene godt sammenlægges. Sagen var endnu ikke avgjort 21. maj 1622, da bønderne igen bad om at maatte beholde deres præst og derefter faa kapellanen. De var villige til at lønne præsten yderligere, dersom han ikke kunde leve av sognet. Skønt præsten 26. juni var ganske avmægtig, fornyede bønderne deres anmodning, og 15. november opretholdt kongen adskillelsen — se Kanc. Brevb. —. Mads Pedersen fik 1617 et godt skudsmaal av menig-heden. Den største lodsejer i sognet Christen Høeg til Tod-bøl anbefalede sammenlægningen. Sml. Sønderhaa. (Dok. og akter vedk. div. retssager nr. 100).

Sneibjerg og Tjørring s., Hammerum h., Ribe st.

Nr. 1. Niels Jensen var præst her 1561, da han var i strid med en bonde om en eng, som han hævdede tilhørte præstegaarden (R. D. litra D s. 146).

Sneum og Tjæreborg s., Skads h., Ribe st.

Nr. 1 A. Hans Jørgensen præst her 1591 (H. D. nr. 13 f. 218).

Spentrup og Gassum s., Nørre-Hald h., Aarhus st.

Nr. 3. Christen Nielsen beskyldtes av borger i Randers for misligheder i et dødsbo, men frifandtes ved landsting og retterting 29. juli 1590 (H. D. nr. 13 f. 21).

Stokkemark s., Laalands Sønder h., Maribo st.

Nr. 5. Jørgen Theophilussen var 1635 gift med Margrete, der beskyldtes for at have brugt ærerørige skældsord mod toldskriveren i Nakskovs kone (H. D. nr. 37 f. 549).

Storring, Stjær og Galten s., Framlev h., Aarhus st.

Nr. 2. Niels Fogs enke levede endnu 1636.

Nr. 3. Mads Jacobsen død før 9/4 1636.

(Nr. 4). Jens Pedersen Thodberg — formodentlig Sæby-Hallenslev nr. 6 — blev kaldet med usømmelig hast og med meget kraftig støtte fra provsten Mads Danielsen 14. april 1636, og han havde inden lovet at gifte sig med enken. En vis Knud Wogensen, der før havde prædiket i sognet og hvem provsten havde lovet at høre, protesterede og beskyldte Jens Pedersen for at være berygtet for horeri. Landemodet forkastede kaldsbrevet og gav provsten en næse. Rettertinget stadfæstede dette 29. oktober 1636 (H. D. nr. 40 f. 320 b).

Stouby og Hornum s., Bjerge h., Aarhus st.

Nr. 7. Laurits Ernstsens var 1655 gift med Else Larsdatter, datter av borgmester i Varde Lars Jensen (H. D. nr. 54 f. 856 b).

Stubbekøbing og Maglebrænde s., Falsters Nørre h., Maribo st.

1546 kaldes Anders Nielsen præst og forhenværende kapellan her (H. D. nr. 5 f. 149).

Nr. 5. Jesper Jepsen fik 25. juni 1650 ved rettertinget en borger dømt, der offentligt havde udskældt præsten paa det groveste og havde parodieret en av hans prædikener (H. D. nr. 49 f. 149).

Sæby og Hallenslev s., Løve h., Sjællands st.

Nr. 6. Formodentlig identisk med den Jens Pedersen Thodberg, der 1636 paa uregelmæssig maade var kaldet til

Storring. Var i saa fald student fra Aarhus, hvor han desuden havde været hører (H. D. nr. 40 f. 320 b).

Sønderhaa og Hørsted s., Hassing h., Aalborg st.

Hertil hørte i hvert fald fra 1520 til 1579 Snedsted — se dette — og 1520 hed præsten hr. Michael Christiernsøn.

Nr. 2. Niels Ovesen blev kaldet 24. februar 1546.

Nr. 3. Christen Ebbesen er formodentlig den hr. Christen, der 1556 omtales som kapellan her, og hos ham var Mads Pedersen kapellan 1571—79. 1579 valgte nogle av sognemændene kapellanen, andre nr. 4 Simon Villadsen, der blev kaldet til disse to sogne 5. april, mens Mads Pedersen fik Snedsted alene.

Nr. 5. Niels Nielsen Hegelund forsøgte 1617 efter ordre fra bisp og provst at tiltage sig Snedsted — se der — men 1622 15. november bestemte kongen, at sogneadskillelsen skulde opretholdes (Dok. og akter vedk. diverse retssager nr. 100. Sml. Kanc. Brevb. 15/11 1622).

Sønderup og Suldrup s., Hornum h., Viborg st.

Nr. 1 A. 1558 hr. Christen Jensen (R. D. litra D s. 20).

Søndersø s., Skovby h., Fyns st.

Nr. 3. Thomas Nielsen havde 1653 sin søn Niels Thomsen som kapellan. (Vigerslev-Vævlinge nr. 8) (H. D. nr. 53 f. 1).

Taarnby s., Sokkelund h., Sjællands st.

Nr. 6. Hans Clausen var gift 1641, da hans svigermoder boede i København. Udlagdes da til barnefader, men fri fandtes ved alle instanser. Rettertinget 17. april 1643 (H. D. nr. 45 f. 21).

Tem s., Vrads h., Aarhus st.

Nr. 5. Niels Jørgensen, broder til Ribe Domkirke nr. 9, var gift 1654. Ved Aarhus domkapitels dom 20. juli 1654 fik

han en bøde paa 150 rdl. fordi han var fundet medskyldig i skovtyveri, havde skjult bøndernes deltagelse heri og havde sendt en kollega en bandseddel uden reelt indhold. Desuden havde han været fuld ved et bryllup, havde danset uden præstekjole og var faldet om paa gulvet og havde endelig hældt øl i sin hue. Rettertinget frifandt ham for skovtyveriet, men paa grund af bandsedlen og sit forargelige levned blev han avsat 23. juli 1655 (H. D. nr. 54 f. 766).

Tersløse og Skjellebjerg s., Merløse h., Sjællands st.

Nr. 6. Axel Jacobsen. Sagen mellem ham og hans trolovede — formandens enke — Maren Bertelsdatter findes H. D. nr. 51 f. 121 b. Hun havde tre børn i første ægteskab og synes at have været noget letsindig i sin optræden.

Senere skældte han hende ud for en hore, der havde skilt ham ved kaldet, og deres trolovelse blev ophævet, da »større synd og forargelighed er at befrygte«, hvis de bliver gift (H. D. nr. 53 f. 101).

Thisted og Tilsted s., Hundborg h., Aalborg st.

Nr. 9. Anders Nielsen Hieboe anklagedes for ex cathedra at have beskyldt borgmester og raad for at have dækket over et tyveri, men frifandtes ved landstinget 1. september 1647 og ved rettertinget 30. juli 1655. Ny sag mod ham 3. august samme aar, da han idømtes en bøde for slagsmaal og for at have avvist nogle sognebørn fra nadveren (H. D. nr. 54 f. 867 b og 905).

Thorsager og Bregnet s., Øster Lisbjerg h., Aarhus st.

(Nr. 4). Sandsynligvis var Lauritz Mortensen kapellan her 1654. Boede da i »Ryetzom« (H. D. nr. 53 f. 16 b).

Tim og Madum s., Hind h., Ribe st.

Nr. 1. Jørgen Jensen var 1615 i strid med Knud Gyldenstjerne til Tim, der havde jus patronatus og som vilde for-

jage ham, men landemodet gav ham i alt væsentligt ret 12. december 1615 og dette stadfæstede rettertinget 3. juni 1616. Han fik dog en reprimande, fordi han havde taget to lovovertrædere til alters, før de havde avtinget med deres verdslige øvrighed (H. D. nr. 25 f. 150).

Sagen drejede sig om, at han 12. december 1615 var blevet dømt til at genopføre sin forfaldne præstegaard, der lige havde lidt meget av guds vejrlig. Samtidig blev han — uvist hvorfor — dømt til at have sit embede i øvrighedens minde. Trods paamindelser fra bispnen havde han endnu ikke bragt gaarden i orden 1616 og blev paany dømt herfor ved herredstinget 25. oktober og landstinget 21. februar 1617. Efter lang tøven tilbød han 100 mark eller sit halve boslod til herskabet Knud Gyldenstjerne, hvis han maatte beholde kaldet (R. D. litra K f. 188).

(Kongens) Tisted og Binderup s., Gislum h., Viborg st.

Nr. 1. Niels Jensen levede endnu 6. juni 1586 (H. D. nr. 12 f. 41).

Tolstrup og Stenum s., Jerslev h., Aalborg st.

Nr. 4. Claus Clausen levede endnu 30. april 1630 (H. D. nr. 33 f. 62).

Tranekær og Tullebølle s., Langelands Nørre h., Fyns st.

Nr. 0. 1496 hed præsten Peder Hennecksen (H. D. nr. 24 f. 229).

Nr. 3. Anders Jensen dømt til 3 marks bøde for ulovlig skovhugst 1615 (H. D. nr. 24 f. 225).

Nr. 4. Peder Jørgensen beskyldtes 1640 for at have taget dobbelt rente av et laan til en adelsmand, men frifandtes 18. maj 1640 (H. D. nr. 42 f. 322).

Tryggelev og Fodslette s., Langelands Sønder h., Fyns st.

Nr. 5. Poul Christoffersen var 1630 i strid med bønderne om tienden, som han selv vilde fæste paa grund av sognets ringhed. Bønderne fik medhold hos Sti Pors til Møllegaard,

der beskyldte præsten for injurier, men han frifandtes ved landstinget 25. august 1631 og rettertinget 2. juni 1632. Se Kancelliets Brevbøger 5. januar, 5. marts og 22. november 1631 (H. D. nr. 35 f. 104).

1633 var han i proces med bønderne om den ham overladte kongetiende (H. D. nr. 36 f. 186).

Tved s., Mols h., Aarhus st.

Nr. 4. Jacob Mortensen endnu her 8. juni 1616 (H. D. nr. 27 f. 82).

Formodentlig er han identisk med Jacob Pedersen, der døde her i februar 1623. Derefter kaldte sognets adelspersoner Ulrik Sandberg til Kvelstrup og Christoffer Gerstrup til Sæbygaard 23. marts 1623 Oluf Christensen, født i Ringkøbing, men provsten og bønderne kaldte dagen efter *Christen Jensen Aalborg*, der var skolemester i Æbeltoft, og han fik kollats, skønt han paastodes ikke at have testimonium fra universitetet. Rettertinget erklærede den 13. juni 1623 den første kaldelse for usædvanlig og ulovlig og godkendte Christen Jensen (H. D. nr. 29 f. 54).

Nr. 7. Christen Rasmussen var 1648/49 i proces med Aarhus domkapitel, der krævede en avgift av præstegaarden, men han beviste, at den hvilede paa noget kirkejord og vandt sagen 19. juni 1649 (H. D. 48 f. 492).

Tyrsted og Uth s., Hatting h., Aarhus st.

Nr. 3. Ole Knudsen havde gjort sig skyldig i forsømmelse med katekisation og beskyldtes for at have modtaget sjælegave, men dette sidste mente han at kunne modbevise. Forhør for Aarhus kapitel 24. juli 1637 (Dok. og akter vedk. div. retssager nr. 145).

Ugilt og Taars s., Vennebjerg s., Aalborg st.

Nr. 8. Pors Jacobsen var søn av Jacob Hammer i Roskilde og Mette Porsdatter, datter av Pors Lauridsen. Brodersøn av Rorup-Glim nr. 6 (H. D. nr. 51 f. 290 b).

Ulvborg og Raasted s., Ulvborg h., Ribe st.

Nr. 5. Kjeld Nielsen var gift med Ane Jensdatter, datter av borgmester og tolder i Ringkøbing Jens Olsen. Hun levede endnu 1650 (H. D. nr. 49 f. 626).

Vaabensted og Engestofte s., Musse h., Maribo st.

Nr. 5. Iver Nielsens enke Karine levede endnu 24. juli 1633, da den pension, præsten skulde yde hende, blev fastsat (H. D. Nr. 54 f. 641 b).

Vang og Torup s., Hundborg h., Aalborg st.

Nr. 6. Jens Christensen var gift med Anne Christoffersdatter, en uægte datter av Christoffer Lunow til Rugaard. Samme nat hendes fader døde, udtog hun uberettiget en del løsøre av boet og blev dømt herfor 1. maj 1643 (H. D. nr. 45 f. 429).

Veiby og Tibirke s., Holbo h., Sjællands st.

Niels Jensen var præst i Tibirke 1546, da han kuldlyste sine slegfredsønner Frantz og Jens, og 1564. Han var død 1572, og 1573 var der strid om arv efter ham mellem hans søsterdatter Maren Jensdatter og sønnen Frantz, der vandt sagen. Hun søgte forgæves sagen genoptaget 1575 (R. D. litra E f. 81 og 161 b).

Vejle og Hornstrup s., Nørvang h., Ribe st.

Nr. 1. Oluf Nielsen var præst her 1539. Bevarede en til St. Nicolai alter skænket humlegaard for hospitalet, skønt den for gaven indstiftede messe var nedlagt (H. D. nr. 2 f. 22).

Veirum s., Hjerm h., Ribe st.

Nr. 3. Niels Christensen overlevedes av sin enke Karen Madsdatter, der ikke var mor til eftermanden (H. D. nr. 27 f. 12).

Nr. 4. Christen Nielsen var 1618/19 i strid med Knud Gyldenstjerne til Aagaard, der i over et aar forment ham

adgang til kirken. Striden drejede sig om hans avdøde svogers gæld, som han blev dømt til at betale ved herreds- og landsting, men rettertinget frifandt ham 29. maj 1619. (Altsaa ikke død 1618) (H. D. nr. 27 f. 79 b).

Han blev flere gange dømt for sin løse mund, blandt andet beskyldte han 1619 den avdøde Oluf Munk til Knivsholt for 1603 at have bortført og opbrudt to kister og et skrin, der var i hans værg. Dom 29. maj 1621 (H. D. nr. 27 f. 10 b og bilag hertil i: Dokumenter og aktstykker vedrørende diverse retssager nr. 82).

Vesterbølle, Østerbølle og Svingelbjerg s., Rinds h., Viborg st.

Ove Ibsen, sognepræst i Vesterbølle, stævnede Hans Mikkelsen i Vullum for at have taget tre kirker fra ham og svoret ham hærværk over. Hans Mikkelsen erklærede, at hans farbroder og Ove Ibsen havde indgaaet kontrakt om, at Ove Ibsen skulde oplade ham de tre kirker, men han havde ikke overholdt kontrakten, hvorfor kirkerne var ham fradømt. 1536 indgik de en ny kontrakt, hvorved Ove Ibsen igen opgav kirkerne, og hans breve paa dem blev kendt magtesløse. Rettertinget godkendte 4. juni 1552 den sidste kontrakt (H. D. nr. 6 f. 121).

Vestervig og Agger s., Refs h., Aalborg st.

Nr. 5. Niels Sael. Den hos Wiberg omtalte sag findes (H. D. nr. 9 f. 48).

Nr. 10. Niels Skytte var kapellan her 1640, da nogle bønder nægtede at modtage sakramentet af hans haand, men vilde have det af sognepræsten selv. Bønderne dømtes til at staa aabenbar skrifte, hovedmændene yderligere til et aar i jærn paa Bremerholm, de øvrige til at bøde 20 rdl. til fattige husarme i sognene (H. D. nr. 43 f. 584 b).

Vetterslev og Hømb s., Ringsted h., Sjællands st.

Nr. 5. Lauritz Pedersen var gift med en søster til Tersløse nr. 6 Axel Jacobsen (H. D. nr. 51 f. 123).

Viborg Sortebrødre, Enepræster.

Nr. 1. Peder Pedersen var 1621 saa velstillet, at han udlaaante 500 rdl. til Iver Lykke til Eskær (H. D. nr. 28 f. 422).

1643 fik han en bøde paa 100 rdl. for en urimelig retstrætte (H. D. nr. 45 f. 425).

ibd. Kapellaniet.

Nr. 3. Mads Pedersen blev kaldet efter Lauritz Fog. Sognepræsten og dennes fader borgmester Peder Ostenfeld søgte at hindre valget, idet de ønskede Kjeld Andersen Skive (Compastores II nr. 7). Borgmestren fik en bøde paa 100 rdl. (H. D. nr. 54 f. 875 og 882 b).

Vigerslev og Vevlinge s., Skovby h., Fyns st.

Nr. 8. Niels Thomsen. Henrik Gyldenstjerne til Skovsbo vilde indpresse Peder Jensen Zeuthen — Ollerup nr. 7 — i kaldet, men protesterede for sent, og rettertinget fastslog kaldsbrevets lovlighed 5. juli 1654 (H. D. nr. 53 f. 1).

Nr. 4. Jens Prang var præst her 1548 og provst 1551. Optræder 1548—66 meget hyppigt som vidne i Rigens Dombog (R. D. litra B s. 131, 437 & passim, D s. 129 & passim.)

Vigersted s., Ringsted h., Sjællands st.

Nr. 4. Mads Bredal var endnu præst her 2. august 1615 og synes at have krævet tiende av bier (H. D. nr. 35 f. 200 b).

Vindum s., Middelsom h., Viborg st.

Nr. 3. Niels Lauritzen boede 1582 i Brandstrup (H. D. nr. 12 f. 95).

Vissenbjerg s., Odense h., Fyns st.

Ved valget 1632 var der uenighed om, hvem der skulde udtage kaldsmændene, der blev udtaget av ride- og delefogederne, der selv var iblandt dem. Valget stod mellem

nr. 4, en kapellan fra Middelfart og Hundborg-Jannerup nr. 5 Bertel Christensen Møborg. Provsten ønskede nr. 4 Christoffer Christensen og hørte ikke de to andre prædike, og da bønderne klagede til kongen, bestemte denne 29. juli 1629, at fordi nr. 4 ikke var lovlig kaldet, skulde han avstaa embedet, skønt han havde faaet kongens brev paa det, og forsørgeres med et andet kald, medens dette skulde tildeles Bertel Christensen. Denne synes ogsaa at have tiltraadt kaldet, men kom i strid med sine sognefolk, og bispen sagde, at han ikke var »en begaven mand, meget mindre velbegaven«. Uvist hvordan, endte det med, at nr. 4 blev præst (Dok. og akter vedk. div. retssager nr. 137).

Nr. 1. M. Mikkell Nielsen var præst her 1548 og boede 1557—62 i »Fullesvig« (R. D. litra B s. 131, litra D s. 155 og 177).

(*Sønder*) *Vissing og Vorladegaard s., Tyrsting h., Aarhus st.*

Nr. 4 A. Hr. Otte præst her 1626. Sml. dette tidsskrift 6. R. II. Bd., s. 225 (H. D. nr. 31 f. 246 b).

Vitten, Haldum og Hadsten s., Sabro h., Aarhus st.

Nr. 3. Hans Mikkelsens kaldsbrev var dateret 14. januar 1573 (H. D. nr. 54 f. 732).

Voldum og Rud s., Galten h., Aarhus st.

Nr. 4. Søren Andersen var præst her endnu 1635. Beskyldtes 1643 for at have overfaldet en dreng i sin egen stue og forfulgt ham med en brandfork, mens hans kone brugte en bismær mod drengen. Præsten hævdede, at drengens fader havde klaget til ham over, at han slog sine forældre, hvorfor præsten havde straffet ham, men dette benægtede forældrene, og præsten, der kun havde løse rygter at støtte sig paa, blev dømt ved birketinget 7. februar 1635 og landstinget 15. juli samme aar. Senere dømtes han — uvist til hvad — ved gejstlig ret, men benaadedes, og denne dom stadfæstede rettertinget 21. november 1635 (H. D. nr. 38 f. 66).

Vorning, Kvorning og Hammershøj s., Sønderlyng h., Viborg st.

Nr. 2. Hans Hegelund. Den hos Wiberg omtalte erhvervelse av annexgaarden findes i R. D. litr. E f. 44 b. Striden med Elsebe Sandberg — se dette tidsskrift 6. R. II. Bd., s. 227 — findes (H. D. nr. 10 f. 104 b).

Værum og Ørum s., Galten h., Aarhus st.

Nr. 1 A. Hr. Poul blev stævnet for at have slaaet en mands øje ud, men frifandtes 13. maj 1537 (H. D. nr. 1 f. 71).

Ødum s., Galten h., Aarhus st.

Nr. 3. Niels Nielsen Fog var vistnok en søn av Storrings nr. 2, der i hvert fald havde en studeret søn ved navn Niels (H. D. nr. 40 f. 325).

Ølgod og Strelluf s., Øster Horne h., Ribe st.

Nr. 2. Hans Sørensen endnu præst her 27. april 1642, da han dømtes til at betale sin gæld til en borger i Ribe (H. D. nr. 44 f. 184 b).

Ørsted og Daastrup s., Ramsø h., Sjællands st.

Nr. 7. Frans Hansen var 1651 gift med Karen Christensdatter, datter av Christen Villadsen og Birgitte Hansdatter, i Helsingør (H. D. nr. 50 f. 185 b og nr. 51 f. 57).

Ørum, Borris og Gammelstrup s., Fjends h., Viborg st.

Nr. 5. Peder Christensen Ørum, formodentlig den student Peder Christensen Ørum, der blev dømt til at betale en pige 300 rdl. i erstatning, fordi han under et slagsmaal i Helsingør havde hugget højre haand av hende. Dom 7. maj 1652 (H. D. nr. 51 f. 368).

Østofte s., Fuglse h., Maribo st.

Nr. 3. Hans Bruns enke Maren var endnu ugift 2. juli 1622 (H. D. nr. 28 f. 273 b).

Nr. 5. Kaldsmændene valgte 16. marts 1653 forgængerens søn Mads Jacobsen, der var kapellan, og det stad-

fæstedes av lensmanden, men landemodet forkastede kaldet, da man havde forbigaaet Sorø Akademis kaldsret. Paa Akademiets vegne kaldede Falk Gøye allerede 25. februar Bertram Bertramsen, der havde studeret i København og Wittenberg. Rettertinget godkendte ham 9. juli 1653, da Sorø Akademi havde jus patronatus, og kapellanens kaldsbrev desuden ikke var godkendt av provsten (H. D. nr. 53 f. 513).

»Hederlig mannd Her Peder, som boede udj Pugdall«, stævne 1584 den tidligere landsdommer i Nørrejylland Palle Juel til Pallesbjerg, fordi han paa Viborg landsting havde ved magt kendt et sandemandstog »paa en mandslett forskrevne Her Peder schall haffue giort«. Da hr. Peder ikke mødte, blev Palle Juel dømt kvit for hans stævning 5. juli. (H. D. nr. 11 f. 128b.).

Det kan ikke med sikkerhed fastslaaes, hvem denne hr. Peder var, men to muligheder kan nævnes. Et Pugdal ligger i *Vildbjerg* sogn, og her var en hr. Peder præst i det sextende aarhundrede. Hans død kendes ikke, men 1583 var Thomas Pedersen præst til Vildbjerg og Timring. Det *kan* altsaa være ham.

Præstegaarden i *Ullerup* hed Pugdal, og Peder Jacobsen, der var præst til Ullerup og Veilby, blev 1569 avsat, fordi han havde dræbt en mand. Han havde altsaa begaaet »mandslet«, men det ser meget mærkeligt ud, at han femten aar efter sin forseelse endnu skulde bo i præstegaarden og da skulde søge at faa anklagen mod ham omstødt. Hans sag har ikke tidligere været for rettertinget, men der findes eksempler paa, at retssager er blevet genoptaget mange aar efter at forseelsen er blevet begaaet, — se fx. ovenfor under Aalborg Frue kirke —, saa det *kan* være denne hr. Peder. Drabet omtales iøvrigt i eftermandens kaldsbrev. (Reg. o. alle lande nr. 10 f. 68).
